

Determinants of Liquid Assets in Large Savings Cooperatives from 2019-2023

Piyarak Charoensri^{1*} and Nakhun Thoraneenitiyan²

¹ Master Student, Cooperative Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Cooperatives, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: piyarak.c@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to study the factors affecting the liquidity of assets in large savings cooperatives. The study employs multiple regression analysis using the stepwise method. The data were obtained from the financial statements of large savings cooperatives as presented in their annual reports. The cooperatives included in the study are those that operated during the fiscal years 2019–2023, totaling 141 cooperatives. Total assets (TA) are included as a control variable in the analysis. The study found that the factors influencing the level of liquidity assets in large savings cooperatives include The Current Ratio (CR) shows a statistically significant positive effect, with a coefficient of 1.305, indicating a positive impact on maintaining liquidity assets in large savings cooperatives. This reflects their ability to meet short-term debts promptly. Furthermore, the Deposit to Assets Ratio (DOA) also positively affects the level of liquidity assets, with a coefficient of 1.929 and statistical significance. This indicates that cooperatives with higher member deposits naturally maintain greater liquidity assets for effective management. This indicates that when cooperatives have a strong ability to meet short-term obligations or receive a large amount of deposits from members, they tend to possess higher liquidity assets for management and operations. This study reflects a management structure that prioritizes stability over profit maximization in cooperatives.

Keywords: Saving Cooperatives, Liquidity, Financial Factors

ปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ในปี 2562-2566

ปิยารักษ์ เจริญศรี^{1*} และ ณกุล ธรณินิติญาณ²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: piyarak.c@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Method) ข้อมูลที่ใช้มาจากการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ แสดงในรายงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ ที่มีสถานะดำเนินการอยู่ในปีบัญชี พ.ศ. 2562 - 2566 จำนวน 141 แห่ง โดยมีสินทรัพย์รวม (TA) เป็นตัวแปรควบคุม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ คือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) แสดงผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.305 และมีผลเชิงบวกต่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้อย่างทันท่วงที และอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) ที่มีผลต่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องในเชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.929 และมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นได้ว่า หากสหกรณ์มีการรับฝากเงินจากสมาชิกมาก สหกรณ์ย่อมมีสินทรัพย์สภาพคล่องมากในการบริหารจัดการ ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงโครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นความมั่นคงมากกว่าการกำไรสูงสุดของสหกรณ์

คำสำคัญ: สหกรณ์ออมทรัพย์, สินทรัพย์สภาพคล่อง, ปัจจัยทางการเงิน

© 2025 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2562 สหกรณ์ หมายความว่า คณะบุคคลซึ่งร่วมกันดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกผู้มีสัญชาติไทย โดยช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยแบ่งประเภทของสหกรณ์ออกเป็น 7 ประเภท (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2554 ก) ทั้งนี้ลักษณะของสหกรณ์ที่จะรับจดทะเบียน วัตถุประสงค์ และขอบเขตแห่งการดำเนินกิจการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยข้อมูลจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมสหกรณ์ ระบุว่า จำนวนสหกรณ์ที่ดำเนินการในประเทศไทย แยกตามประเภทสหกรณ์ ปี 2557 – 2566 พบว่า สหกรณ์การเกษตร มีจำนวนมากที่สุด ในสหกรณ์ภาคการเกษตร และสหกรณ์ออมทรัพย์มีจำนวนมากที่สุด ในสหกรณ์นอกภาคการเกษตร (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2566) ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสนใจและเข้าร่วมจัดตั้งสหกรณ์ประเภทนี้ โดยสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสถาบันการเงินที่มีความจำเป็นต่อสังคมไทยอีกสถาบันหนึ่ง โดยสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์จะเป็นบุคคลที่ประกอบอาชีพเดียวกันหรืออยู่ในชุมชนเดียวกัน ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักการออมทรัพย์และให้เงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์โดยคิดดอกเบี้ยต่ำกว่าเอกชน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2554 ข) และตามกฎกระทรวงการดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 แบ่งขนาดของสหกรณ์ออมทรัพย์ออกเป็น 2 ขนาด คือ สหกรณ์ขนาดใหญ่ ได้แก่ สหกรณ์ซึ่งมีขนาดสินทรัพย์ตั้งแต่ห้าพันล้านบาทขึ้นไปและชุมนุมสหกรณ์ และสหกรณ์ขนาดเล็ก ได้แก่ สหกรณ์ซึ่งมีขนาดสินทรัพย์น้อยกว่าห้าพันล้านบาท โดยพิจารณาจากข้อมูลงบการเงินของสหกรณ์ในปีบัญชีล่าสุดที่ผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบและแสดงความเห็นแล้ว ซึ่งตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง รายชื่อสหกรณ์ขนาดใหญ่เพิ่มเติม ครั้งที่ 19 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2567 มีสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่จำนวน 168 แห่ง (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2564 ข)

สหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจ ที่สมาชิกรวมกลุ่มกันโดยสมัครใจและมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยประกอบธุรกรรมทางการเงินและมีบทบาทในการส่งเสริม การเข้าถึงทางการเงินของประชาชน สหกรณ์ออมทรัพย์จึงถือเป็นสถาบันการเงินแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อภาคครัวเรือน ทั้งในแง่ของการเป็นแหล่งการออมเงิน แหล่งการกู้ยืมเงินและมีบทบาทที่ช่วยเติมเต็มการเข้าถึงบริการทางการเงิน ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการจากธนาคารพาณิชย์ได้ และด้วยหลักการ ดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีพันธกิจเพื่อช่วยเหลือสมาชิกเป็นหลัก จึงเป็นการช่วยส่งเสริมให้เกิดการออมในภาคประชาชน โดยสมาชิกผู้ฝากเงินจะได้รับดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าธนาคารพาณิชย์ และสมาชิกยังเข้าถึงสินเชื่อที่มีต้นทุนทางการเงิน ต่ำกว่าสถาบันการเงินอื่นด้วย ในปัจจุบันพบว่าสหกรณ์ออมทรัพย์บางแห่งมีขนาดใหญ่ขึ้น โดยมีขนาดสินทรัพย์มาก รองมาจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจ จึงถือว่าสหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบ เศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างมาก (อศิราภรณ์ กองจันดา, 2563)

กฎกระทรวงว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550 กำหนดว่าสหกรณ์ต้องดำรงสินทรัพย์ สภาพคล่อง ซึ่งต้องกำหนดไม่ต่ำกว่าร้อยละหนึ่งและไม่เกินร้อยละยี่สิบของยอดเงินฝากทั้งหมด ทั้งนี้จำนวนสินทรัพย์สภาพ คล่องที่ต้องดำรงให้คำนวณโดยนำส่วนเฉลี่ยรายเดือนของยอดสินทรัพย์สภาพคล่องในทุกสิ้นวันหารด้วยส่วนเฉลี่ยรายเดือน ของยอดเงินฝากในทุกสิ้นวัน โดยให้นับวันหยุดทำการรวมคำนวณเข้าด้วย ทั้งนี้สหกรณ์ต้องรายงานเกี่ยวกับการดำรง สินทรัพย์สภาพคล่องในแต่ละเดือนต่อนายทะเบียนตามแบบและรายงานที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันสุดท้ายของเดือน ในกรณีที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นว่าสหกรณ์ไม่ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องหรือดำรงสินทรัพย์ สภาพคล่องไม่ได้ตามอัตราที่กำหนดหรือไม่รายงานเกี่ยวกับการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจ ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่องหรือดำเนินการตามที่เห็นสมควร โดยจะกำหนด วิธีการหรือระยะเวลาไว้ด้วยก็ได้ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2550)

ด้วยสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมถึงการกำหนดนโยบายและการวางแผน การดำเนินงานต่างๆ ของสหกรณ์ ซึ่งหากสหกรณ์ขาดสภาพคล่องจะมีผลต่อการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกอาจทำให้เกิด ปัญหาหรือการดำเนินงานที่ผิดวัตถุประสงค์ของสหกรณ์หรืออาจทำให้สหกรณ์ขาดโอกาสในการลงทุนหรือทำธุรกิจ ที่จะก่อประโยชน์ต่อสมาชิกของสหกรณ์ แต่ถ้าหากสหกรณ์มีสภาพคล่องมากเกินไปและคณะกรรมการไม่สามารถบริหารจัดการสินทรัพย์เหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมทำให้สหกรณ์ขาดโอกาสในการได้กำไรจากการลงทุนในสินทรัพย์ประเภทต่างๆ อีกทั้งสภาพ คล่องยังมีผลต่อความมั่นคงของสหกรณ์ ในอดีตการศึกษาสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ยังไม่มีความชัดเจนเทียบเท่ากับการ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสภาพคล่องของธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นๆ ทั้งนี้ หากสหกรณ์ออมทรัพย์ทราบปัจจัยที่มีผลต่อ สินทรัพย์สภาพคล่อง สหกรณ์ออมทรัพย์จะได้วางแผนและตัดสินใจในการดำเนินการของสินทรัพย์หรือหนี้สินประเภทนั้นได้ ในการศึกษานี้จึงได้สนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ เนื่องจากสหกรณ์ ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มีข้อมูลทางการเงินต่อเนื่องครบถ้วน มีโครงสร้างการบริหารจัดการและดำเนินงานด้านบัญชี ตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน โดยนำข้อมูลงบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ระหว่างปี 2562 – 2566 มาทำ การวิเคราะห์หาปัจจัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ครอบคลุมของสถานการณ์แพร่ระบาดไวรัส Covid-19 ตั้งแต่ก่อนการแพร่ระบาด จนถึงระยะเวลาหลังการแพร่ระบาด ช่วยสะท้อนความสามารถในการบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์ภายใต้ภาวะวิกฤต และการฟื้นตัวได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ สหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ตามประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง รายชื่อสหกรณ์ขนาดใหญ่เพิ่มเติม ครั้งที่ 19 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2567 ทั้งนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีสินทรัพย์ตามการกำหนดขนาดของสหกรณ์และมีข้อมูลผลการดำเนินงานต่อเนื่อง มีสถานะดำเนินการอยู่ในบัญชี พ.ศ. 2562 - 2566 จำนวน 141 แห่ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย งบการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ที่แสดงในรายงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 - 2566

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS)

3. สมมติฐานการวิจัย

H₁: อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) ส่งผลเชิงบวกต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₂: อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₃: อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ส่งผลเชิงบวกต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₄: อัตรากำไรสุทธิ (NP) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₅: อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₆: อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₇: อัตราส่วนเงินปันผล (DY) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

H₈: เงินเฉลี่ยคืน (CY) ส่งผลเชิงลบต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากงบการเงินประจำปีในช่วง 5 ปี รวมเป็นข้อมูล 705 ตัวอย่าง เพื่อใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรทางการเงินที่อาจส่งผลกระทบต่อระดับสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ตัวแปรที่นำมาศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ 8 ตัว ได้แก่ อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตรากำไรสุทธิ (NP) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนเงินปันผล (DY) และเงินเฉลี่ยคืน (CY) โดยมีสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ เป็นตัวแปรตาม และขนาดของสินทรัพย์รวมเป็นตัวแปรควบคุม ซึ่งตัวแปรสามารถวัดค่าได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวแปร

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรอิสระ	
1. อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA)	$DOA = \frac{\text{เงินรับฝาก}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$
2. อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD)	$IOD = \frac{\text{ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย}}{\text{เงินรับฝาก}}$
3. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR)	$CR = \frac{\text{สินทรัพย์หมุนเวียน}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$
4. อัตรากำไรสุทธิ (NP)	$NP = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{รายได้รวม}}$

ตารางที่ 1 ตัวแปร (ต่อ)

ตัวแปร	การวัดค่า
ตัวแปรอิสระ	
5. อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)	$ROE = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$
6. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)	$ROA = \frac{\text{กำไรสุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$
7. อัตราส่วนเงินปันผล (DY)	ตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์
8. อัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY)	ตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์
ตัวแปรตาม	
สินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity)	ตามกฎหมายว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550
ตัวแปรควบคุม	
สินทรัพย์รวม (TA)	สินทรัพย์หมุนเวียน+สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

ที่มา: ผู้วิจัย

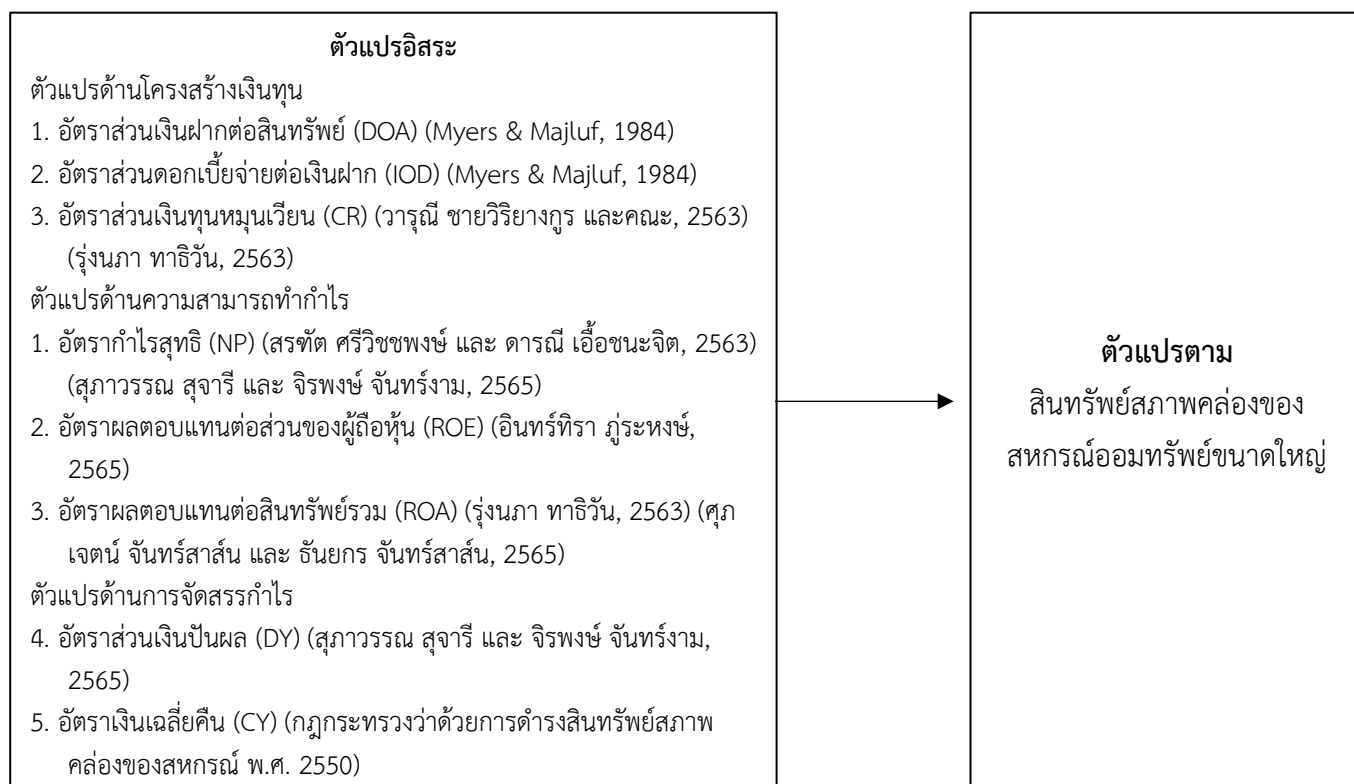
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา 2. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และ 3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Method) เพื่อพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อสินทรัพย์สภาพคล่อง โดยข้อมูลที่ใช้การวิเคราะห์นี้เป็นข้อมูลจากงบการเงินที่มีลักษณะการดำเนินงานที่คล้ายกันเพื่อวิเคราะห์เป็นภาพรวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่อง ดังนี้

1. ตัวแปรด้านโครงสร้างเงินทุน ประกอบด้วย อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้น (Pecking Order) ที่เน้นให้องค์กรใช้แหล่งเงินทุนภายในองค์กรเป็นลำดับ (Myers & Majluf, 1984) โดยจากการศึกษาในอดีตพบว่า ปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพคล่องขององค์กรตามการศึกษาของ วารุณี ขายวิริยางกูร และคณะ (2563) และจากการศึกษาของ รุ่งนภา ทาธิวัน (2563)
2. ตัวแปรด้านความสามารถทำกำไร ประกอบด้วย อัตรากำไรสุทธิ (NP) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ซึ่งจากการศึกษาในอดีตพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพคล่องขององค์กรตามการศึกษาของ สรทัต ศรีวิชพงษ์ และ ดารณี เอื้อชนะจิต (2563) รุ่งนภา ทาธิวัน (2563) สุภาวรรณ สุจารี และ จิรพงษ์ จันทรงาม (2565) และอินทร์ทิรา ภูระหงษ์ (2565)
3. ตัวแปรด้านการจัดสรรกำไร ประกอบด้วยอัตราส่วนเงินปันผล (DY) และอัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY) ทั้งนี้ กฎกระทรวงว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550 กำหนดให้สหกรณ์ต้องมีการจ่ายเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิก ซึ่งเป็นข้อแตกต่างของการดำเนินงานระหว่างสหกรณ์และสถาบันการเงินหรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยจากการศึกษาในอดีตพบว่าอัตราส่วนเงินปันผล (DY) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพคล่องจากการศึกษาของ สุภาวรรณ สุจารี และ จิรพงษ์ จันทรงาม (2565)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาของตัวแปร

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) (เท่า)	0.042	0.828	0.382	0.162
อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) (เท่า)	0.010	0.610	0.062	0.077
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) (เท่า)	0.055	3.165	0.410	0.356
อัตรากำไรสุทธิ (NP) (เท่า)	-2.105	1.130	0.583	0.159
อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) (เท่า)	-0.387	0.124	0.065	0.022
อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) (เท่า)	-0.122	0.054	0.030	0.010
อัตราส่วนเงินปันผล (DY) (เท่า)	0.021	0.100	0.055	0.008
อัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY) (เท่า)	0.010	0.500	0.125	0.059
สินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) (ล้านบาท)	253.065	86,537.825	3,452.398	6,917.536
สินทรัพย์รวม (TA) (ล้านบาท)	5,001.990	147,236.376	16,300.444	15,526.907

จากตารางที่ 2 พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มีโครงสร้างทางการเงินด้านสภาพคล่องจากเงินฝากของสมาชิก โดยดูได้จากอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) มีค่าเฉลี่ย 0.382 ค่าสูงสุด 0.828 ค่าต่ำสุด 0.042 และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าเฉลี่ย 0.410 ค่าสูงสุด 3.165 ค่าต่ำสุด 0.055 ทั้งนี้ สหกรณ์ออมทรัพย์มีภาระดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการบริหารสภาพคล่องในระยะยาว โดยดูจากอัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) ที่มีค่าเฉลี่ย 0.062 ในส่วนของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) และอัตรากำไรสุทธิ (NP) มีค่าเฉลี่ย 0.065 0.030 และ 0.583 ตามลำดับ สหกรณ์ออมทรัพย์มีการดำเนินงานที่สามารถให้ผลตอบแทนแก่สมาชิก รวมถึงอัตราส่วนเงินปันผล (DY) และ อัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY) พบว่ามีค่าเฉลี่ย 0.547 และ 0.1249 ตามลำดับ และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.008 และ 0.059

เนื่องจากสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่และสินทรัพย์รวมมีขนาดใหญ่มาก และแตกต่างจากตัวแปรอื่น อีกทั้งยังมีการกระจายตัวสูงมากจึงแปลงค่าสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ และสินทรัพย์รวมให้อยู่ในรูป Natural logarithm เพื่อใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

2. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

	Liquidity	DOA	IOD	CR	NP	ROE	ROA	DY	CY	TA
Liquidity	1	.484	-.286	.424	-.082	-.210	-.300	.052	.125	.751
DOA		1	-.649	-.046	-.102	-.170	-.373	.046	.087	.266
IOD		-	1	-.119	-.277	.194	-.054	.092	.071	-.139
CR		-	-	1	.249	-.186	.147	-.043	-.061	-.057
NP		-	-	-	1	.573	.873	.071	.000	-.152
ROE		-	-	-	-	1	.662	.394	.243	-.052
ROA		-	-	-	-	-	1	.173	-.034	-.224
DY		-	-	-	-	-	-	1	.284	.071
CY		-	-	-	-	-	-	-	1	.178
TA		-	-	-	-	-	-	-	-	1

จากตารางที่ 3 พบว่า สินทรัพย์รวม (TA) อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) และ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับสินทรัพย์สภาพคล่อง (Liquidity) โดยสหกรณ์ออมทรัพย์มีแนวโน้มที่จะมีสภาพคล่องในทิศทางเดียวกับตัวแปรดังกล่าว ในทางกลับกันอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงลบ โดยหากสหกรณ์มีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์หรือสมาชิก และมีภาระการจ่ายดอกเบี้ยที่มากขึ้น อาจส่งผลให้สภาพคล่องของสหกรณ์ลดลง นอกจากนี้ อัตรากำไรสุทธิ (NP) อัตราส่วนเงินปันผล (DY) และอัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY) แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ใกล้ 0 ซึ่งอาจไม่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองที่ปรับแก้ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	Change Statistics					Durbin-Watson
					R Square Change	F Change	df 1	df 2	Sig. F Change	
1	0.751	0.563	0.563	0.643	0.563	907.472	1	703	0.000	1.695
2	0.884	0.782	0.782	0.454	0.219	705.535	1	702	0.000	
3	0.937	0.878	0.878	0.340	0.096	552.717	1	701	0.000	
4	0.943	0.889	0.889	0.324	0.011	69.740	1	700	0.000	
5	0.945	0.894	0.893	0.318	0.004	28.280	1	699	0.000	
6	0.946	0.894	0.894	0.317	0.001	5.658	1	698	0.018	

หมายเหตุ: * sig

Model 1 Liquidity = $TAx_1 + b$

Model 2 Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + b$

Model 3 Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + b$

Model 4 Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + b$

Model 5 Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + IODx_5 + b$

Model 6 Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + IODx_5 + ROEx_6 + b$

จากตารางที่ 4 พบว่า Model 1 มีตัวแปรอิสระ 1 ตัว คือ สินทรัพย์รวม (TA) ซึ่งกำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.563 เมื่อเพิ่มตัวแปรอิสระ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และ อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) เข้าไปตาม Model 3 พบว่า กำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R^2) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เท่ากับ 0.878 และค่ากำลังสองของค่าสหสัมพันธ์พหุคูณที่ปรับแก้ (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.878 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 สามารถอธิบายสภาพคล่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่า F Change เท่ากับ 552.717 และระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

ทั้งนี้ การเพิ่มตัวแปร ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA), อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) และ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ใน Model ที่ 4 – 6 จะทำให้ค่า R^2 เพิ่มขึ้นเล็กน้อยถึง 0.894 ใน Model 6 แต่ค่า F Change และ Adjusted R^2 ที่เกิดขึ้นมีค่าลดลง ซึ่งบ่งชี้ว่าแม้จะมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ไม่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของ Model อย่างมีนัยสำคัญในเชิงปฏิบัติ อีกทั้งค่า Durbin Watson = 1.695 ซึ่งถือว่าข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์ของค่าคลาดเคลื่อน

ตารางที่ 5 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	374.807	1	374.807	907.472	.000 ^b
	Residual	290.356	703	.413		
	Total	665.163	704			
2	Regression	520.350	2	260.175	1261.230	.000 ^c
	Residual	144.813	702	.206		
	Total	665.163	704			

ตารางที่ 5 แสดงความแปรปรวนที่ได้จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (ต่อ)

	Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
3	Regression	584.193	3	194.731	1685.877	.000 ^d
	Residual	80.971	701	.116		
	Total	665.163	704			
4	Regression	591.529	4	147.882	1405.831	.000 ^e
	Residual	73.634	700	.105		
	Total	665.163	704			
5	Regression	594.392	5	118.878	1174.152	.000 ^f
	Residual	70.771	699	.101		
	Total	665.163	704			
6	Regression	594.961	6	99.160	985.923	.000 ^g
	Residual	70.202	698	.101		
	Total	665.163	704			

หมายเหตุ: * sig

Model 1 Liquidity = $TAx_1 + b$ Model 2. Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + b$ Model 3. Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + b$ Model 4. Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + b$ Model 5. Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + IODx_5 + b$ Model 6. Liquidity = $TAx_1 + CRx_2 + DOAx_3 + ROAx_4 + IODx_5 + ROEx_6 + b$

จากตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) พบว่า Model ที่ได้จากการเพิ่มตัวแปรทีละลำดับมีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. = 0.000) ในทุกขั้นตอน ซึ่งบ่งชี้ว่าแต่ละ Model สามารถอธิบายความแปรปรวนของระดับสินทรัพย์สภาพคล่องได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาค่าความเหมาะสมของ Model จากค่า F-statistic พบว่า Model ที่ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 3 ตัว ได้แก่ สินทรัพย์รวม (TA) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และ อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) ให้ค่า F สูงสุดที่ 1685.877 ซึ่งเป็น Model ที่มีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) ได้ดีที่สุด ทั้งนี้ การเพิ่มตัวแปรอิสระอื่นๆ ใน Model ที่ 4 – 6 ส่งผลให้ค่า F ลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ค่า Sig. แสดงถึงนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจสะท้อนถึงความซ้ำซ้อนของตัวแปร

จะเห็นได้ว่า ตัวแปรอิสระ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อระดับสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ โดยไม่จำเป็นต้องเพิ่มตัวแปรอื่นเข้าไปใน Model ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพของแบบจำลองลดลง

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Model		Unstandardized Coefficients		t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error			Tolerance	VIF
1	(Constant)	-5.441	0.890	-6.112	0.000		
	TA	1.152	0.038	30.124	0.000	1.000	1.000
2	(Constant)	-6.926	0.632	-10.967	0.000		
	TA	1.193	0.027	44.081	0.000	0.997	1.003
	CR	1.278	0.048	26.562	0.000	0.997	1.003
3	(Constant)	-4.637	0.482	-9.611	0.000		
	TA	1.063	0.021	50.603	0.000	0.927	1.079
	CR	1.305	0.036	36.234	0.000	0.996	1.004
	DOA	1.929	0.082	23.510	0.000	0.928	1.077
4	(Constant)	-3.699	0.474	-7.804	0.000		
	TA	1.040	0.020	51.416	0.000	0.910	1.099
	CR	1.345	0.035	38.750	0.000	0.977	1.023
	DOA	1.699	0.083	20.464	0.000	0.826	1.211
	ROA	-11.134	1.333	-8.351	0.000	0.829	1.207
5	(Constant)	-4.093	0.471	-8.693	0.000		
	TA	1.042	0.020	52.500	0.000	0.910	1.099
	CR	1.373	0.034	39.846	0.000	0.955	1.048
	DOA	2.144	0.117	18.360	0.000	0.402	2.489
	ROA	-8.087	1.428	-5.663	0.000	0.695	1.438
	IOD	1.206	0.227	5.318	0.000	0.467	2.142
6	(Constant)	-3.870	0.479	-8.085	0.000		
	TA	1.035	0.020	51.761	0.000	0.891	1.123
	CR	1.405	0.037	38.054	0.000	0.826	1.211
	DOA	1.988	0.134	14.881	0.000	0.305	3.279
	ROA	-12.734	2.417	-5.268	0.000	0.241	4.147
	IOD	.846	0.272	3.110	0.002	0.322	3.103
	ROE	2.252	0.947	2.379	0.018	0.322	3.109

หมายเหตุ: * sig

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ แสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระกับสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) ซึ่งเป็นตัวแปรตาม โดย Model 3 ประกอบด้วยตัวแปร สินทรัพย์รวม (TA) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) ซึ่งแสดงศักยภาพในการพยากรณ์ระดับสภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ ดังนี้ TA ค่าสัมประสิทธิ์ = 1.063, $t = 50.603$, Sig. = .000 CR ค่าสัมประสิทธิ์ = 1.305 $t = 36.234$ Sig. = .000 และ DOA ค่าสัมประสิทธิ์ = 1.929 $t = 23.510$ Sig. = .000 ตัวแปรทั้ง 3 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ บ่งชี้ว่าตัวแปรดังกล่าวส่งผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การเพิ่มตัวแปรอื่น ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ใน Model ที่ 4 – 6 แม้บางตัวจะแสดงค่าความมีนัยสำคัญ เช่น อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีระดับนัยสำคัญ ที่ 0.018 แต่ค่าสัมประสิทธิ์อยู่ในระดับที่ 2.252 และบางตัว

แปรค่าสัมประสิทธิ์ที่ติดลบแสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีบทบาทในการอธิบายสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ (Liquidity) อีกทั้ง การเพิ่มตัวแปรยังมีความเสี่ยงต่อการเกิด Multicollinearity ซึ่งค่าวิเคราะห์ได้จากค่า VIF ที่เพิ่มสูงขึ้นเกิน 1.1 อาจทำให้ผลวิเคราะห์มีความคลาดเคลื่อน

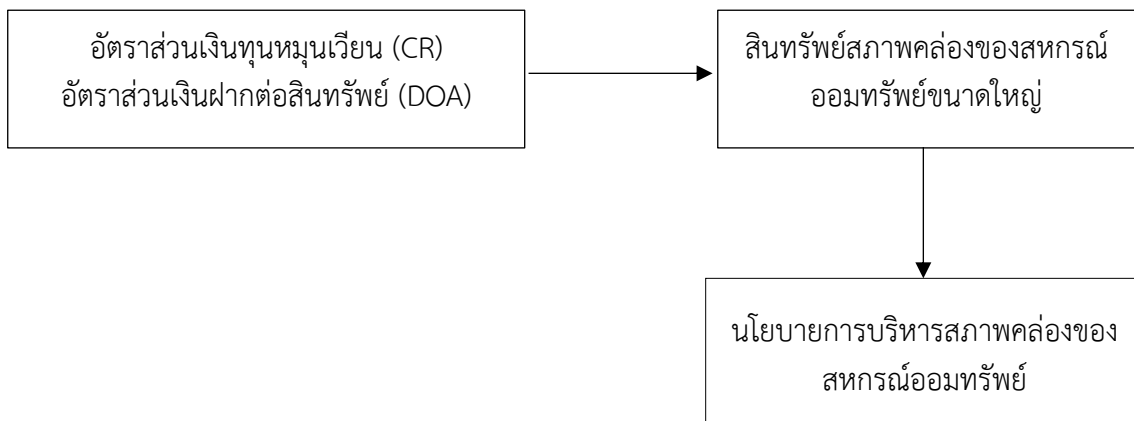
อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) ด้วยวิธีขั้นตอน (Stepwise Method) พบว่า ตัวแปรอิสระที่เหมาะสมในการใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีจำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ซึ่งพบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) แสดงผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.305 บ่งชี้ว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) มีผลบวกต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ ($\text{Sig.} = .000$) สะท้อนให้เห็นว่าความสามารถในการบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนของสหกรณ์มีบทบาทสำคัญต่อการรักษาสภาพคล่องอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้นได้อย่างทันท่วงที หากสหกรณ์มีอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ในระดับสูง สามารถบริหารสินทรัพย์หมุนเวียนให้สูงกว่าหนี้สินหมุนเวียนได้ ซึ่งช่วยลดโอกาสที่จะเกิดปัญหาขาดสภาพคล่องในระยะสั้นได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วารุณี ขาววิริยางกูร และคณะ (2563) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ที่พบว่า หากธนาคารพาณิชย์มีอัตราส่วนสินทรัพย์สภาพคล่องต่อเงินฝากที่ดี จะแสดงถึงความสามารถการจ่ายคืนหนี้ระยะสั้นและเงินฝาก สภาพคล่องของธนาคารพาณิชย์ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร และ รุ่งนภา ทาธิวัน (2563) ที่ศึกษาการวิเคราะห์สภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ที่ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรอยู่ในระดับปานกลาง โดยอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งวัดสภาพคล่องมีค่าเฉลี่ยประมาณ 2.94 เท่า ส่วนอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม ซึ่งวัดความสามารถในการทำกำไร มีค่าเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 11.72 รวมทั้ง อัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) ที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องในเชิงบวก มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.929 และมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\text{Sig.} = .000$) ซึ่งเห็นได้ว่า หากสหกรณ์มีการรับฝากเงินจากสมาชิกมาก สหกรณ์ย่อมมีสินทรัพย์สภาพคล่องมากในการบริหารจัดการโดยสหกรณ์ต้องวางแผนการรับฝากเงินให้มีความเหมาะสมการบริหารสภาพคล่องของสหกรณ์ จากผลการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานและการกำกับดูแลของสหกรณ์ออมทรัพย์มีความแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงทำให้ปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องมีความคล้ายกันเพียงบางปัจจัย

ทั้งนี้ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) อัตราส่วนดอกเบี้ยจ่ายต่อเงินฝาก (IOD) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) พบว่ามีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ในระดับน้อย เนื่องจาก ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานลดลง บางตัวแปรมีผลกระทบเชิงลบ และค่า VIF ที่สูงขึ้น แสดงถึงความเสี่ยงจาก Multicollinearity ที่อาจส่งผลให้การแสดงผลคลาดเคลื่อน เนื่องจากค่าความแปรปรวน (F) ลดลง และ R Square Change ลดลง อีกทั้งยังมีความเสี่ยงจากค่าความแปรปรวนของข้อมูล ซึ่งอาจส่งผลให้การวิเคราะห์เกิดความผิดพลาด ทั้งนี้ อัตรากำไรสุทธิ (NP) อัตราเงินเฉลี่ยคืน (CY) อัตราส่วนเงินปันผล (DY) พบว่ามีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่มากกว่า 0.05 โดยไม่มีอิทธิพลต่อระดับสินทรัพย์สภาพคล่อง หรืออาจมีผลทางอ้อมผ่านตัวแปรอื่น ซึ่งอาจเป็นเพราะสหกรณ์ออมทรัพย์มีเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงโดยการรักษาสภาพคล่องเพื่อช่วยเหลือสมาชิกมากกว่าการดำเนินงานเพื่อกำไรสูงสุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ดังนี้



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์มีบางตัวแปรที่คล้ายกับธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ อาจเนื่องมาจากสหกรณ์ออมทรัพย์มีการกำกับดูแลโดยนายทะเบียนสหกรณ์และต้องดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงว่าด้วย การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 ซึ่งกำหนดให้สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องมีการจัดสรรกำไรสุทธิเป็นทุนสำรองไม่น้อยกว่าร้อยละสิบของกำไรสุทธิ เพื่อให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีแหล่งเงินทุนภายในในการดำเนินกิจการซึ่งเป็นการลดต้นทุนทางการเงิน สอดคล้องกับทฤษฎีจัดหาเงินทุนตามลำดับขั้นของ Myers & Majluf ที่ว่าหากองค์กรมีสภาพคล่องสูงจากแหล่งเงินทุนภายใน จะทำให้มีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำกว่าและลดความเสี่ยงจากการกู้ยืมแหล่งเงินทุนภายนอก รวมถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกให้มีสภาพคล่องทางการเงินและส่งเสริมการออมให้แก่สมาชิก และผลตอบแทนที่สมาชิกสหกรณ์ได้รับในรูปของเงินปันผลตามผลการดำเนินงานแต่ไม่เกินที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 60 และกฎกระทรวง (พ.ศ. 2543) ออกตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 กำหนดว่า “การจ่ายเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วของสหกรณ์แต่ละประเภท ให้จ่ายได้ไม่เกินอัตราร้อยละสิบต่อปี” ซึ่งแตกต่างจากธนาคารพาณิชย์หรือบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติธนาคารพาณิชย์ ซึ่งกำกับการดำเนินงานโดยธนาคารแห่งประเทศไทย รวมถึงผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นจะได้โดยพิจารณาจากกำไรที่กิจการดำเนินการได้ ทั้งนี้ คณะกรรมการสหกรณ์สามารถพิจารณาและแนวทางการบริหารจัดการสินทรัพย์สภาพคล่องได้จากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์เพื่อให้สหกรณ์มีสินทรัพย์สภาพคล่องที่เหมาะสมต่อการดำเนินงาน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ ได้แก่ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) และอัตราส่วนเงินฝากต่อสินทรัพย์ (DOA) โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ หากสหกรณ์ออมทรัพย์มีความสามารถในการจัดการหนี้สินหมุนเวียนผ่านกระบวนการบริหารเงินรับฝากของสมาชิก จะทำให้สหกรณ์ออมทรัพย์มีศักยภาพในการจัดการเงินสดและทรัพยากรทางการเงินได้เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นส่วนทำให้สหกรณ์มีความสามารถในการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องเพื่อใช้ในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสมทั้งปริมาณและเวลาในการใช้เงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานโดยการบริหารจัดการจากเงินทุนภายใน เช่น เงินรับฝาก เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง และการช่วยเหลือสมาชิกมากกว่าการดำเนินกิจการเพื่อกำไร รวมถึงการกำกับดูแลจากกรมส่งเสริมสหกรณ์และต้องดำเนินงานตามระเบียบข้อบังคับในการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องตามกฎหมายว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาครั้งนี้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ขนาดใหญ่ สะท้อนให้เห็นว่า คณะกรรมการสหกรณ์ควรกำหนดนโยบายการบริหารสหกรณ์โดยคำนึงถึงอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน และอัตราเงินฝากต่อสินทรัพย์ ซึ่งมีผลต่อสภาพคล่องของสหกรณ์ และทำให้สหกรณ์มีศักยภาพในการจัดการเงินสดและทรัพยากรทางการเงินได้ดี รองรับความเสี่ยงจากการขาดสภาพคล่องในการดำเนินงานของสหกรณ์

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

แม้ว่าการศึกษาครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลจากงบการเงินที่แสดงในรายงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จึงมีข้อจำกัดในการศึกษาประกอบด้วยด้านนโยบายสภาพคล่องของแต่ละสหกรณ์ เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์แต่ละแห่งมีการบริหารงานที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับนโยบายและแผนกลยุทธ์สหกรณ์ออมทรัพย์ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ รวมถึงสหกรณ์ออมทรัพย์มีการดำเนินงานภายใต้กฎระเบียบและการกำกับดูแลของนายทะเบียนสหกรณ์ ซึ่งมีการกำหนดสัดส่วนของสภาพคล่องขั้นต่ำเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากหนี้เสียและให้สหกรณ์สามารถดำเนินงานได้ โดยมีทุนสำรอง รวมถึงมีการจำกัดสิทธิสมาชิกในการถือหุ้นเพื่อไม่ให้สมาชิกผู้ใดผู้หนึ่งสามารถควบคุมสหกรณ์ได้ การศึกษาในอนาคตควรทำการศึกษาว่าสหกรณ์ขนาดเล็กสามารถใช้กลยุทธ์การลงทุนแบบใดเพื่อเพิ่มสินทรัพย์รวมโดยไม่กระทบต่อสภาพคล่อง เพื่อนำมาใช้ในการพิจารณาแนวทางการจัดการสินทรัพย์ที่เหมาะสมกับขนาดและทรัพยากรที่มี อีกทั้งควรทำการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ มาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ออมทรัพย์ เช่น ขนาดของสหกรณ์โดยการแบ่งกลุ่มตามสินทรัพย์รวมของสหกรณ์หรือตามกลุ่มอาชีพของสมาชิกสหกรณ์ รวมถึงนโยบายของสหกรณ์ แผนกลยุทธ์ที่สหกรณ์กำหนด สภาพเศรษฐกิจภายในและต่างประเทศ อัตราเงินเฟ้อ นโยบายภาครัฐ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2550). *นโยบายส่งเสริมสหกรณ์*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- _____. (2554ก). *ประเภทสหกรณ์*. สืบค้นจาก <https://cpd.go.th/content-page/item/1741-coop-type.html>.
- _____. (2554ข). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์*. สืบค้นจาก http://www.cpd.go.th/web_cpd/cpd_Allabout.html.
- _____. (2564). *ประกาศรายชื่อสหกรณ์ขนาดใหญ่*. สืบค้นจาก <https://cpd.go.th/big-coop.html>.
- รุ่งนภา ทาธิวัน. (2563). *การวิเคราะห์สภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).
- วารุณี ขาววิริยางกูร, สุกัญญา สีแดง, จิตราภรณ์ อุ่นแก้ว, ชัชชา บุ่งไธสง และ วิกรานต์ เผือกมงคล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2(2), 46-59.
- ศุภเจตน์ จันทรสาส์น และ ธันยกร จันทรสาส์น. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรของธุรกิจโรงแรมที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 14(2), 57-73.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2566). *รายงานจำนวนสหกรณ์*. สืบค้นจาก https://itc.office.cpd.go.th/content_page/item/262-report-cooperatives.html.
- สรพัต ศรีวิซพงษ์ และ ดารณี เอื้อชนะจิต. (2564). การบริหารสภาพคล่องที่ส่งผลต่อความเติบโตของกิจการของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค์*, 8(11), 232-243.
- สุภาวรรณ สุจารี และ จิรพงษ์ จันทรغام. (2565). อัตราส่วนสภาพคล่องและอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไรที่มีอิทธิพลต่ออัตราส่วนมูลค่าตลาดของกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมของกิจการที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(4), 1284-1300.

- อศิราภ์ กองจันดา. (2563). การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย. (ปัญชี มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- อินทร์ทรา ภูระหงษ์. (2565) อิทธิพลของสภาพคล่องและความสามารถในการทำกำไรที่มีผลต่อการตัดสินใจในการลงทุน หลักทรัพย์ของบริษัทกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม*, 5(3), 384-406.
- Myers, S. C., & Majluf, N. S. (1984). Corporate financing and investment decisions when firms have information that investors do not have. *Journal of Financial Economics*, 13(2), 187–221.